

Dictamen en relació amb la consulta formulada per una Universitat sobre la publicació de les avaluacions dels docents que fan els alumnes de la Universitat

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit d'una Universitat en el que es demana que l'Autoritat emeti un dictamen per valorar si la publicació de les avaluacions dels docents que fan els alumnes de la Universitat pot suposar una vulneració de la legislació sobre protecció de dades.

(...)

I

(...)

II

En primer lloc, cal fer notar, sempre des del punt de vista exclusivament de la protecció de dades, que l'avaluació de l'activitat docent per part dels alumnes es podria dur a terme a través de diferents sistemes. Així, alguns sistemes d'avaluació podrien fer-se de forma global per al conjunt del professorat de manera que no es pugui identificar els docents concrets als quals es refereixen les valoracions, o podria dur-se a terme a través d'avaluacions que tot i identificar perfectament el docent en el moment de l'avaluació, la publicació posterior dels resultats es duqués a terme de forma anonimitzada o globalitzada.

No obstant això, pel que es descriu en la consulta i tal com es desprèn del Manual d'Avaluació Docent que s'adjunta, l'avaluació de l'activitat docent per part dels alumnes es realitza de manera que queda perfectament identificat el docent al qual es refereix cada avaluació, i la posterior publicació permet identificar directament el docent al qual es refereix cada avaluació. Essent així, cap dubte pot haver-hi que resulta plenament aplicable la normativa de protecció de dades tant en el procés de recollida i tractament de les avaluacions, com pel que fa, més en concret, a la seva posterior publicació.

L'avaluació de l'activitat docent, és una exigència de l'article 19.2 de la Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'Universitats de Catalunya (LUC):

"2. La docència universitària ha d'ésser objecte d'avaluació. A aquests efectes, les universitats, conjuntament amb l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, han de desenvolupar metodologies i programes d'avaluació de la docència en llurs diverses modalitats."

La finalitat d'aquesta avaluació obeeix clarament a la voluntat de la millora de la qualitat del sistema universitari, però a més té repercussions sobre determinats aspectes del règim universitari, com pot ser el cas de les retribucions del personal docent.

En aquest sentit l'article 72 de la LUC recull la possibilitat de vincular les retribucions addicionals del personal docent a un procés d'avaluació:

“El Govern de la Generalitat pot establir, per al personal docent i investigador funcionari i contractat, retribucions addicionals per mèrits docents, investigadors i de gestió, que s'assignen per mitjà del consell social a proposta del consell de govern, amb la valoració prèvia dels mèrits mitjançant l'avaluació de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.”

L'art. 3.2.b) del Decret 405/2006, de 24 d'octubre, pel qual s'estableixen les retribucions addicionals del personal docent i investigador funcionari i contractat de les universitats públiques de Catalunya, estableix, entre d'altres aspectes, la forma com s'avaluaran els mèrits docents:

“b) Pel que fa a les activitats de docència, establirà les instruccions o indicacions pertinents sobre la seva avaluació. Subseqüentment, la universitat farà públiques cada any les instruccions o indicacions pertinents sobre la presentació i tramitació de les sol·licituds i sobre els aspectes d'avaluació que, si s'escau, determini la resolució de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.”

D'acord amb això, per a l'avaluació de l'activitat docent s'aplica el model que recullen els Manuals d'Avaluació Docent de les universitats públiques catalanes, certificats per AQU Catalunya. S'ha de dir que, d'acord amb Model d'informe d'avaluació i proposta per a l'assignació de complements addicionals per mèrits de docència aprovat per AQU Catalunya http://www.aqu.cat/doc/doc_21820445_1.xls, l'avaluació de l'activitat docent inclou, entre d'altres aspectes, l'avaluació per part de l'alumnat.

La documentació aportada indica que el Manual d'avaluació docent de la Universitat que formula la consulta ha estat certificat per la Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya

Per tant, a la vista de les previsions de l'article 19.2 de la LUC sembla clara l'habilitació legal per a què les Universitats puguin dur a terme una avaluació de l'activitat del seu personal docent, que pot incloure no només una avaluació per part dels responsables acadèmics i una autoavaluació per part dels mateixos professors, sinó també una avaluació per part dels alumnes, que són, en definitiva, els usuaris d'aquest servei.

Ara bé, la consecució de les esmentades finalitats, això és, la millora de la qualitat del sistema universitari i l'aplicació de determinats criteris retributius, no sembla que hagi de comportar necessàriament, en principi, la publicació dels resultats de les avaluacions de manera que es faci identificables els docents. Per això, caldrà veure si existeix habilitació específica per a la comunicació o divulgació dels resultats de les avaluacions.

III

Més enllà de l'habilitació per a dur a terme les avaluacions a què ens hem referit, el que es planteja en la consulta és la possibilitat que el resultat d'aquest procés d'avaluació per part dels estudiants sigui difós (a un taulell d'anuncis, a internet o a una intranet), de forma que siguin identificables els docents als quals es refereix.

L'article 11 de la LOPD disposa, com a norma general, que les dades objecte de tractament "només poden ser comunicades a un tercer per al compliment de finalitats directament relacionades amb les funcions legítimes del cedent i del cessionari amb el consentiment previ de l'interessat" (apartat 1). Aquesta regla general troba però determinades excepcions, previstes en el mateix article 11 de la LOPD, entre les quals cal destacar la possibilitat que la comunicació estigui autoritzada en una llei o norma amb rang de llei (apartat 2.a).

En el cas que ens ocupa hem de tenir en compte especialment la possibilitat que la comunicació de dades referida estigui emparada per la Disposició addicional 21a, punt 3, de la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la que es modifica la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats. Aquesta disposició estableix:

1. Lo establecido en la Ley Orgánica 15/1999, de 13 de diciembre, de Protección de Datos de Carácter Personal, será de aplicación al tratamiento y cesión de datos derivados de lo dispuesto en esta Ley Orgánica.

Las universidades deberán adoptar las medidas de índole técnica y organizativa necesarias que garanticen la seguridad de los datos de carácter personal y eviten su alteración, tratamiento o acceso no autorizados.

2. El Gobierno regulará, previo informe de la Agencia Española de Protección de Datos, el contenido de los currículos a los que se refieren los artículos 57.2 y 62.3.

3. No será preciso el consentimiento de los estudiantes para la publicación de los resultados de las pruebas relacionadas con la evaluación de sus conocimientos y competencias ni de los actos que resulten necesarios para la adecuada realización y seguimiento de dicha evaluación.

4. Igualmente no será preciso el consentimiento del personal de las universidades para la publicación de los resultados de los procesos de evaluación de su actividad docente, investigadora y de gestión realizados por la universidad o por las agencias o instituciones públicas de evaluación.

5. El Gobierno regulará, previo informe de la Agencia Española de Protección de Datos, el contenido académico y científico de los currículos de los profesores e investigadores que las universidades y las agencias o instituciones públicas de evaluación académica y científica pueden hacer público, no siendo preciso en este caso el consentimiento previo de los profesores o investigadores.

A la vista d'aquesta regulació, i en concret de l'apartat 4rt. d'aquesta disposició addicional, sembla clara l'habilitació legal per a difondre els resultats de l'avaluació de l'activitat docent dels professors, ja sigui respecte l'avaluació feta pels responsables acadèmics, ja sigui l'autoavaluació o bé l'avaluació duta a terme pels alumnes. L'apartat cinquè es remet a una futura regulació per part del Govern del contingut acadèmic i científic dels currícula dels professors, però a banda que aquesta regulació encara no ha estat aprovada, no sembla que l'avaluació per part dels alumnes formi part del contingut acadèmic, ni molt menys científic, del currículum, per la qual cosa no sembla que la limitació derivada d'aquest apartat cinquè resulti aplicable al cas que ens ocupa.

El Manual d'Avaluació docent aprovat per la Universitat, indica que la Universitat *“garanteix la plena confidencialitat de qualsevol informació facilitada, d'acord amb el que estableix la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, i la resta de normativa concordant vigent a Espanya, per a la protecció de dades personals”*. Aquesta limitació a la publicitat de les dades es refereix però, no a la publicació del resultat global de les valoracions per a cada docent de forma agregada, sinó a la impossibilitat de publicar aquestes informacions de forma que puguin fer identificable l'autor de l'avaluació en el cas de les valoracions fetes pels alumnes.

Qüestió diferent és la relativa a la forma com s'ha de dur a terme aquesta publicació. A aquesta qüestió hi dedicarem l'apartat següent.

IV

D'acord amb l'article 4.1 de la LOPD, que recull el que s'anomena com a principi de qualitat de les dades, les dades de caràcter personal només es poden recollir per ser tractades, així com sotmetre-les a aquest tractament, quan siguin adequades, pertinents i no excessives en relació amb l'àmbit i les finalitats determinades, explícites i legítimes per a les quals s'han obtingut. D'altra banda, el tractament no s'ha de perllongar més enllà del temps estrictament necessari per assolir la finalitat pretesa.

Exclosa ja, com hem vist, en virtut de l'apartat O del Manual, la divulgació de la identitat dels alumnes avaluadors, convé fer referència al període de temps durant el qual s'exposen els resultats d'aquesta avaluació, atès que d'acord amb el principi de qualitat de les dades només resulta justificada la divulgació de la informació durant aquell període de temps que resulti necessari per a la consecució de les finalitats perseguides amb la publicació.

La finalitat de les avaluacions sembla ser, per una banda, l'avaluació de la qualitat del sistema educatiu, de manera que pot ser presa com a referència per la mateixa universitat per a adoptar decisions organitzatives. Ara bé per a què les dades puguin ser utilitzades amb aquesta finalitat no seria necessària la seva publicació. A banda d'aquesta finalitat, la publicació sembla que també pot perseguir donar informació a altres institucions per a l'exercici d'elles seves competències o als alumnes i als futurs alumnes sobre la valoració dels diferents docents, i la distribució de determinats complements retributius.

D'acord amb el principi de qualitat de les dades no semblaria justificada la publicació indefinida en el temps dels resultats de les avaluacions de manera que cada una de les persones

avaluades hagi de suportar indefinidament la càrrega d'eventuals valoracions desfavorables. Per això, a criteri d'aquesta Autoritat, un cop s'han dut a terme noves avaluacions de l'activitat docent, pot no resultar justificat mantenir la publicació de resultats d'avaluacions anteriors, llevat que això impedeixi assolir alguna altra finalitat legítima de la publicació que no hagi estat tingut en compte en aquest dictamen.

Relacionat amb això, també cal fer referència al mitjà on es publiquen aquestes avaluacions. A la consulta s'indica, a mode d'exemple el tauler d'anuncis, internet o intranet.

Atesa la redacció de la Disposició addicional 21a, punt 4, de la Llei orgànica 4/2007, no sembla que es pugui descartar cap d'aquests mitjans. Ara bé, des del punt de vista de la protecció de dades, una publicació limitada a la intranet (i/o al tauler d'anuncis de la Universitat) resulta molt menys intrusiva, atès que quedaria limitada al coneixement per part dels membres de la comunitat universitària –tot i que sembla que, segurament, hauria d'incloure també els alumnes que es volen matricular per primer cop en aquella universitat-. Això, és clar, sempre que la publicació en aquests mitjans permeti assolir plenament les finalitats legítimes perseguides amb la publicació.

La publicació a internet, tot i que com ja hem dit no pot ser descartada, representa una major intrusió per al dret a la protecció de dades, no només pel fet que els destinataris potencials de la informació són molt més nombrosos, sinó, especialment per l'acció de les eines de recerca o motors de recerca d'internet. L'acció d'aquests cercadors permetrà que la informació sobre l'avaluació dels docents quedi vinculada a una determinada persona fora de l'àmbit estrictament universitari.

És a dir, si es publica a la intranet, qualsevol membre de la comunitat universitària podrà accedir a l'avaluació, però en canvi les recerques que, per motius en principi aliens a la vida universitària, es facin a la xarxa per persones que no formen part de la comunitat universitària, no facilitaran aquesta informació. Si es publica a internet, qualsevol recerca sobre un docent, sigui per motius vinculats a la seva activitat universitària o no, permetrà conèixer aquesta avaluació.

Per pal·liar els efectes de l'acció dels cercadors es pot utilitzar però diferents alternatives tècniques, en especial la instal·lació dels protocols robot.txt. Ens remetem sobre això a l'apartat 16 de la Recomanació 1/2008, de l'Agència Catalana de Protecció de dades, sobre la difusió d'informació que contingui dades de caràcter personal a través d'internet.

V

En la consulta s'indica també que la publicació dels resultats docents pot tenir una elevada repercussió que pot donar lloc a l'exercici del dret d'oposició.

D'acord amb l'article 6.4 de la LOPD, "en els casos en què no sigui necessari el consentiment de l'afectat per al tractament de les dades de caràcter personal, i sempre que una llei no disposi el contrari, aquest pot oposar-se al seu tractament quan hi hagi motius fonamentats i legítims relatius a una situació personal concreta. En aquest supòsit, el responsable del fitxer ha d'excloure del tractament les dades relatives a l'afectat."

Aquest dret, conegut com el dret d'oposició (art. 34 del Reglament de desplegament de la LOPD, aprovat pel Reial Decret 1720/2007, de 21 de desembre), és un dret personalíssim que requereix:

- a) Que es tracti d'un supòsit en què el tractament de dades no es dugui a terme en base al consentiment de les persones afectades (Si es basa en el consentiment, seia suficient revocar-lo).
- b) Acreditar que hi ha motius fonamentats i legítims relatius a una situació personal concreta, que justifiquen que no s'hagi de dur a terme un determinat tractament.
- c) Que una llei no disposi el contrari.

En el cas que ens ocupa, les dades es publiquen en base a l'existència d'una habilitació legal i en principi no hi ha cap norma que impedeixi l'exercici del dret d'oposició. Per això, per determinar en cada cas si procedeix o no l'exercici d'aquest dret caldrà veure si existeix una situació personal que justifiqui la no divulgació de l'avaluació de què es tracti. Es tracta doncs, d'una qüestió que haurà d'avaluar el responsable del fitxer de dades personals en què es reculli aquesta informació. No obstant això, i reprenent el que s'ha exposat al fonament jurídic anterior, fàcilment es pot intuir que el marge per a l'exercici d'aquest dret serà major si es decideix publicar les dades a internet, mentre que si només es publiquen al tauler d'anuncis de la Universitat o a la intranet, les possibilitats d'exercir aquest dret es redueixen atès que, tal com hem exposat, la intrusió en el dret a l'autodeterminació informativa també és menor.

D'acord amb les consideracions fetes en aquests fonaments jurídics en relació amb la consulta plantejada en relació amb la publicació de les avaluacions dels docents que fan els alumnes de la Universitat, es fan les següents,

Conclusions

La publicació efectuada per la Universitat dels resultats de l'avaluació dels docents universitaris feta pels alumnes, d'acord amb el Manual d'avaluació docent, està habilitada per la Disposició addicional 21a, punt 4, de la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la que es modifica la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats.

Tot i que existeix habilitació legal per a publicar aquests resultats tant al tauler d'anuncis de la universitat, com a la intranet o a internet, des del punt de vista del dret a la protecció de dades, es recomana la publicació al tauler d'anuncis i/o a la intranet. En el cas que s'opti per la publicació a internet es recomana implementar mesures tècniques per limitar l'acció de les eines de recerca d'internet.

La publicació s'ha de limitar al període temporal estrictament necessari per assolir les finalitats que justifiquen la publicació.

Barcelona, 28 de juliol de 2011